

3.14 Život obyvatel indiánské rezervace

M. Kafková

Klíčové pojmy: nerovnost, indiánské rezervace, Amerika

Vzdělávací cíl: Žáci uvedou několik charakteristických rysů způsobu života indiánských obyvatel rezervace Pine Ridge; odliší i nerovnosti mezi nimi a většinovou americkou společností. Odhalí, že článek obsahuje výpovědi obyvatel, jejichž stanoviska se odlišují. Uvedou, v čem a svůj názor podpoří důkazem v textu.

Potřebný čas: 1–2 vyučovací hodiny (větší časová dotace umožňuje text hlouběji prozkoumat a umožnit žákům déle debatovat ve dvojicích/skupinách či celé třídě)

Podkladový materiál: článek z webu: <http://lideazeme.reflex.cz/clanek/kmen-siouxu-je-statecny#>

Shrnující článek o historii Siouxů je možné využít i pro další práci s žáky. Zkrácená verze článku je zahrnuta v příloze 24.

Struktura a organizace hodiny:

První část cíle je možné žákům představit, druhou pak až během lekce. Lekce otevírá uvažování o nerovnostech mezi skupinami obyvatel jednoho státu (proč je jejich možnost zapojení do ekonomických procesů jiná) a proč se jedná o dlouhodobý a složitý řešitelný problém. Zároveň poskytuje žákům příležitost zkoumat stanoviska různých osob a propojovat je s pasážemi textu. Tato dovednost podporuje kritické myšlení žáků a nabízí příležitost vnímat určitý jev v širších souvislostech.

Učitel položí žákům následující otázku: Co vás napadne, když si představíte život dnešních obyvatel USA, kteří jsou indiánského původu?

► Je také možné otevřít hodinu i širší otázkou, zaměřenou na představu o skladbě obyvatel USA. Tj. o jaké skupiny a jak jsou početné? A teprve postupně zúžit úhel pohledu na skupinu indiánů. Zaleží na kontextu situace, návaznostech lekce, předpokládaných znalostech žáků apod.

► Žáci mohou přemýšlet nejprve samostatně, poté ve dvojici či menší skupině.

► Poté se učitel ptá v rámci celé třídy, postřehy zapisuje na tabuli/flip a v této fázi hodiny je nehodnotí.

Učitel žákům rozdá text, ti si ho sami nejprve potichu bez zadání přečtou.

Pro další práci s textem je možné využít metodu **alfa box** (viz kapitola 2.3.1.1).

► S pomocí této metody žáci pozorně čtou text a snaží se odhalit pro každé písmeno abecedy buď přímo citovaný pojem/název vztahující se k sledované otázce/jevu nebo pojem na dané písmeno vytvoří (např. propojením informací, vytvořením nadřazeného pojmu). Tyto pojmy pak píšou do tabulky 7, ve které je pro každé písmeno abecedy (popř. pro dvojice „náročných“ písmen, např. f + g) ponechána jedna buňka. Úkolem žáků je napsat do okénka slovo, sousloví či krátkou větu, která začíná na dané písmenko. Důležité je zapisovat takové informace/pojmy/tvrzení, které dávají smysl, nejedná se jen o osamocený pojem, kterému chybí souvislosti. Žáci by měli být schopni informaci/pojem/tvrzení vysvětlit. Seskupení písmen abecedy i jejich počet závisí na kontextu třídy, záměru učitele a cíli hodiny. Učitel se například může rozhodnout tak, že vždy dvě dvojice žáků dostanou shodná cca 4 písmena. Nejprve pojmy vyhledávají sami,

poté se propojí s druhou dvojicí a svá zjištění si porovnávají. Je vhodné, aby si učitel zkusil alfa box vyplnit a zjistil tak, co by mohlo žákům dělat potíže nebo jaké pojmy by byly vhodné, aby se ve výsledném alfa boxu objevily a tomu pak přizpůsobí práci s alfa boxem.

Tabulka 7 – Jedna z variant alfa boxu

A	B	C, Č	D
E, F	G, H	Ch	I, J
K	L	M	N
O	P (Q)	R, Ř	S, Š
T	U	V, W (X, Y)	Z, Ž

Zdroj: vlastní návrh autorky

Jednou z možností tedy je, že žáci pracují ve dvojicích. Do dvojic učitel rozdává několik okének (tj. několik písmen či dvojic písmen) s následujícím zadáním:

- ▶ Vyberte do každého okénka tabulky takovou informaci/pojem či tvrzení, která má vztah k životu obyvatel Pine Ridge a začíná zvoleným písmenem.
- ▶ Žáci čtou text znovu a společně navrhují, jaké pojmy by bylo možné do jednotlivých buněk tabulky dosadit.

Tuto práci je možné různě uzpůsobit, jak již bylo zmíněno, v závislosti na počtu žáků nebo jejich ochotě spolupracovat. Např. dvojic žáků se stejnými písmenky je více, před společným sdílením se ještě radí ve větší skupině o vhodnosti jednotlivých pojmů.

Učitel připraví velký flip, na kterém jsou zaznačeny buňky alfa boxu. Žáci doplňují své návrhy a vysvětlují je. Společným sdílením a debatou by měl vzniknout alfa box, který obsahuje pojmy pro zvolená písmena související se životem obyvatel Pine Ridge.

- ▶ V závislosti na průběhu hodiny a rozhodnutí učitele je možné vyzvat žáky, aby si vybrali a zapsali určitý počet informací/pojmů/tvrzení z alfa boxu do sešitu.

Reflektivní část hodiny zahrnuje jak návrat k úvodu, tak prozkoumání toho, jaká stanoviska jsou v článku přítomna.

- ▶ Je možné se s pokročilejší skupinou žáků věnovat i tomu, jaká další stanoviska by v článku mohla být přítomna, aby text přinášel ještě komplexnější pohled na život obyvatel rezervace Pine Ridge. Nebo také, zda je v textu přítomno (a jaké) stanovisko autora článku. Co on si o situaci asi myslí? Jak to víme?

Učitel nejprve zaměří pozornost žáků k úvodním předpokladům o životě dnešních indiánů.

- ▶ Položí například tyto otázky: Co jsme se dozvěděli nového? Je něco v rozporu s tím, co jsme se dočetli? Co vás překvapilo? Co zůstává nejasné? Co bychom se rádi dozvěděli?

► Důkladným čtením článku zjistíme, že podává svědectví těch obyvatel rezervace Pine Ridge, kteří jsou nějakým způsobem aktivní a/nebo snaží se o změnu. Zaujmají do značné míry bipolární stanovisko k tomu, zda si za současnou situaci Siouxové mohou sami, nebo ne. Žáci by měli mít příležitost na toto přijít a dokládat svůj názor důkazy y textu. Jak bylo výše zmíněno, situace může být i složitější, stejně jako v případech jiných oblastí světa. Pokud čteme nebo slyšíme výpovědi určité skupiny obyvatel, měli bychom zůstat obezřetní a zkoumat, zda pohled na danou oblast není možné rozšířit o vnímání někoho jiného. Chceme-li, aby si žáci toto uvědomovali, je důležité jim k tomu dávat prostor a zpočátku i podporu.

Poté učitel připraví dle počtu žáků ve třídě lístečky, na nichž je zhruba ve stejném počtu zapsáno 5 osob, které v článku podávají svědectví o životě v rezervaci Pine Ridge.

► Jedná se o tyto osoby: Theresa High Horse, Jerome High Horse, Tim Curns, Her Many Horses a Karlene Hunterová.

► Každý žák si jednu vybere. Vráť se do textu a odhaluje, jak vnímá situaci indiánů v rezervaci, jaké stanovisko zaujímá.

► Je možné například žáky vyzvat, aby si nejprve v textu označili jejich výpověď a zejména ty části, ze kterých je jejich stanovisko zřejmé. Následně si ho žáci mohou zestručnit a zaznamenat.

Následuje vytvoření skupin ideálně po 5, v kterých je zastoupen každý, kdo v článku promluvil (kromě autora článku).

► Nejprve si představí svou postavu a sdělí ostatním, jak vnímá situaci indiánů v Pine Ridge.

► Společně zkusí odhalit, v čem se stanoviska oslovených lidí liší. Při svých výpovědích se opírají o údaje v textu.

Pokud je čas, je velmi přínosné sdílet v rámci celé třídy. Žáci si dle pokynů učitele vytvářejí výstupy z lekce. Je možné například i využít fotografií, které jsou k článku připojeny – žáci k vybrané fotografii mohou vytvářet titulek, popis, komentář. Nebo je možné nabídnout vytvoření Vennova diagramu (viz kapitola 2.3.1.2) pro 2–3 vybrané postavy.

► Žáci s pomocí dvou propojených kruhů rozlišují společné a odlišné charakteristiky zkoumaného jevu, v tomto případě „Způsob života obyvatel rezervace Pine Ridge“. Zvolí si 2 postavy a následně do jednoho volného kruhu vepíše charakteristiky typické pro jednu, resp. druhou sledovanou postavu a do společného průniku obou kruhů pak to, co jejich jednání spojuje. Pro učení žáků a jejich sebeřízení při učení je přínosnější nechat je vybrat, jaké dvě postavy budou porovnávat. Učitel může žákům pomoci při výběru tím, že je vybídne k tomu, aby svoji volbu zdůvodnili, případně pak i to, jak se jim úkol plnil. Co jim šlo dobře a proč, co jim činilo potíže, jak si poradili. Nevadí, pokud si vyberou dvě postavy se shodnějšími pohledy, ale dovedou popsat proč, jak postupovali a na co přišli.